

KIEDY DZIECKO KŁAMIE

*Mówienie prawdy jest bolesne.
Lecz być zmuszonym do kłamstw
jest czymś o wiele gorszym.*
(Oscar Wilde)

Zdarza się, że dzieci kłamią. Świadomie i rozmyślnie wprowadzają dorosłych w błąd. Postępowanie takie zdarza się już u dzieci małych. Zachowania takie są tylko kłamstwami pozornymi, gdyż małe dziecko nie potrafi precyzyjnie sformułować swoich myśli. Często też nie dość dobrze rozumie słowa dorosłych, co z czasem powoduje nieporozumienia. Przyczyną również może być fakt, że zbyt pochopnie wyciąga wnioski z faktów, a myślenie jego (jak i spostrzeganie i zapamiętywanie) nie jest w pełni precyzyjne.

Ogromna większość niezgodnych z prawdą wypowiedzi dzieci małych jest więc tylko kłamstwem pozornym, nie wypływa bowiem z zamierzonego, świadomego dążenia do wprowadzenia osób dorosłych w błąd.

Jednak już 5-6 latkom zdarza się skłamać rozmyślnie. Te pierwsze dziecięce kłamstwa wypływają najczęściej z lęku przed karą. Natomiast już większość dzieci w wieku szkolnym celowo posługuje się kłamstwem.

Dlaczego tak się dzieje?

Dzieci uczą się kłamać przede wszystkim od dorosłych. Ileż to razy poleca się dziecku, by powiedziało, że rodziców nie ma w domu, mimo, że są, albo żeby usprawiedliwiło nieobecność ojca czy matki na wywiadówce zupełnie innymi przyczynami niż w rzeczywistości. Już małe dziecko zauważa, że dorośli nie zawsze mówią prawdę. Myśli, że może je naśladować. Małe dziecko ma do matki, ojca i innych osób dorosłych bezgraniczne zaufanie. Według niego, rodzice zawsze postępują słusznie, tak jak trzeba.

Dziecko w młodszym wieku szkolnym, wprawdzie jeszcze całkiem nie urosło, ale już znacznie podrosło i czuje się po części uprawnione do naśladowania dorosłych. Dzieci wychowujące się w przeciętnych rodzinach niejednokrotnie mają okazję słuchać, jak matka, ojciec, babcia czy dziadek, mówią nieprawdę. Dorośli tłumaczą wówczas swoje postępowanie: "Nie powinno się kłamać, ale czasami jest to konieczne". Dziecko przyjmuje tę zasadę i stosuje ją później na własną rękę. Kłamie w tych sytuacjach, w których, według jego przekonania, jest to usprawiedliwione.

Kłamstwa dziecięce wynikają z sytuacji dziecka w szkole i środowisku lokalnym. Najczęściej powtarzającym się motywem jest lęk przed karą, przed gderaniem, przed negatywną oceną dorosłych. Chociaż kłamstwo zawsze się w końcu wydaje, dziecko nie liczy się z tą prawidłowością, gdyż myśli tylko w chwili teraźniejszej. Dziecko kłamie także, aby uwolnić się od obowiązków. Natomiast dzieci otaczane nadmierną opieką, których samodzielność i inicjatywa są krępowane, kłamią, aby uwolnić się od opieki.

Jest jeszcze jeden rodzaj kłamstw dziecięcych. Polegają one najczęściej na wprowadzaniu w błąd rówieśników. Służą zaspokojeniu potrzeby zwrócenia na siebie uwagi, akceptacji, a także przynależności do grupy koleżeńskiej. Dziecko pragnie zaimponować innym, a nie potrafi tego uczynić za pomocą swoich rzeczywistych zalet czy też stanu posiadania. Zależnie od tego, jakie wartości cenią rówieśnicy dziecko eksponuje swoje zalety lub też stara się je ukryć, zamaskować. Czasem kłamie po to, by stać się przedmiotem współczucia. Wszystkie te kłamstwa wypływają z pobudek egoistycznych, gdyż mają na celu zaspokojenie własnych potrzeb, ochronę własnych interesów. Nikogo jednak te kłamstwa nie krzywdzą, nie przynoszą szkody. Bywają jednak kłamstwa krzywdzące innych, gdy dziecko zrzuca winę na kogoś innego, chcąc obronić siebie. Niekiedy postępuje jeszcze gorzej: kłamanie obwinia jakąś osobę tylko po to, aby jej dokuczyć. Jednak bywają również kłamstwa, kiedy dziecko ukrywa winę brata, siostry, kolegi po to, by chronić ich przed gniewem dorosłych, przed karą.

Na ogół rodzice potępiają kłamstwo, ale nie w jednakowym stopniu. Najostrzej reagują na kłamstwa wymierzone przeciw sobie.

Jak należy postępować, kiedy stwierdzimy, że dziecko kłamie?

Trzeba najpierw zastanowić się, w jakich czyni to sytuacjach. Jakie swoje potrzeby zaspokaja kłamiąc. Co chce osiągnąć, czego unikać. Należy się zastanowić, czy nie trzeba by rodzice zmienili postępowanie w stosunku do dziecka. Może stawiamy mu zbyt wysokie wymagania, którym nie może sprostać i aby nie narazić się na przykre konsekwencje kłamie i oszukuje.

Jeśli pragniemy, aby dziecko nas nie okłamywało i nie zatajało przed nami swoich wykroczeń, negatywnie ocenianych zachowań, nie wolno nam nigdy zawieść naszego zaufania. Dziecko musi wiedzieć, że rodzice zawsze mu pomogą, że będą starali się zrozumieć.

Argument dla dzieci młodszych to taki, że: "ten, kto jest odważny, dzielny, mówi prawdę".

Bezwzględna zasada, którą należy dziecku przekazać, by nigdy od niej nie odstępowało, aby nigdy nikogo poprzez swoje kłamstwo nie skrzywdziło.